

Sygn. akt I ACa 236/16

I ACz 1653/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Tomasz Szabelski

Sędziowie: SA Krystyna Golinowska (spr.)

SA Dorota Ochalska - Gola

Protokolant: stażysta Weronika Skalska

po rozpoznaniu w dniu 8 listopada 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **K. C.**

przeciwko **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 18 grudnia 2015 r. sygn. akt II C 807/15

oraz na skutek zażalenia strony pozwanej

od postanowienia zawartego w punkcie 3 tego wyroku

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. na następujący: „pozbawia wykonalności w stosunku do powoda K. C. tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 lipca 2000 roku sygn. akt I C 1233/99, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem tego Sądu z dnia 30 lipca 2013 roku w części, a mianowicie w zakresie należności głównej w kwocie 463.630,56 (czteryście sześćdziesiąt trzy tysiące sześćset trzydzieści 56/100) zł wraz z ustawowymi odsetkami a także w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 250.000 (dwieście pięćdziesiąt tysięcy) zł za okres od dnia wymagalności do dnia 8 czerwca 2016 roku.”

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. oddala zażalenie;

IV. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania odwoławczego.

Sygn. akt I ACa 236/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Łodzi po rozpoznaniu powództwa opozycyjnego dłużnika K. C. przeciwko wierzycielowi Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W.:

1. pozbawił wykonalności, w stosunku do powoda, tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 lipca 2000 r., wydanego w sprawie o sygn. akt I C 1233/99, zaopatrzonego przez ten sam Sąd w klauzulę wykonalności w dniu 30 lipca 2013 r. – w części, to jest w zakresie odsetek ustawowych od należności zasądzonej wyrokiem w kwocie 713.630,56 zł za okres od dnia 13 sierpnia 2000 r. do dnia 11 lipca 2004 r. i za okres od 2 kwietnia 2010 r. do 23 lipca 2010 r.;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. zniósł koszty procesu pomiędzy stronami.

Powyższe orzeczenie zostało wydane na podstawie następujących ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Wyrokiem z dnia 21 lipca 2000 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, w sprawie o sygn. akt I C 1233/99 zasądził od M. W. i K. C. na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. kwotę 713630, 56 zł wraz z odsetkami od kwoty: 180227, 78 zł od dnia 18 grudnia 1995 r. do dnia zapłaty, od kwoty 259768, 61 zł od dnia 19 stycznia 1997 r. do dnia zapłaty i od kwoty 250000 zł od dnia 1 grudnia 1998 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 23634, 17 zł od dnia 13 sierpnia 1999 r. do dnia zapłaty, w pozostałej części oddalił powództwo oraz zasądził od pozwanych na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. kwotę 6003 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.

W dniu 11 lipca 2007 r. powód oraz M. W. wystąpili do pozwanej Agencji z wnioskiem o niewszczynanie przeciwko nim egzekucji oraz zobowiązali się podjąć działania mające na celu sprzedaż nieruchomości położonej w D. W. koło Z., a także informować wierzyciela na bieżąco o ich rezultatach. Następnie pismem z dnia 27 lipca 2009 r. obaj dłużnicy zwrócili się do pozwanego z kolejnym pismem, w którym wnieśli o całkowite umorzenie zadłużenia wynikającego z umowy zawartej w dniu 26 października 1992 r., podnosząc że w rozmowach z przedstawicielami Agencji wielokrotnie informowali o krokach podjętych w celu spłaty zadłużenia, które okazały się bezskuteczne, z uwagi na niekorzystną sytuację na rynku nieruchomości i brak możliwości sprzedaży powyższej nieruchomości. Dłużnicy sygnalizowali również swoją złą sytuację materialną. W związku z tym powołując się na art. 25 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zwrócili się z wnioskiem o całkowite umorzenie zadłużenia, które na datę sporządzenia tego pisma wynosiło 250000 zł plus odsetki ustawowe.

W dniu 1 kwietnia 2010 r. K. C. złożył wobec strony pozwanej oświadczenie o uznaniu swojego zobowiązania wobec Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wynikającego z przedmiotowego tytułu wykonawczego i wskazał, że na dzień 19 grudnia 2009 r. zadłużenie to wynosi 2.383.221, 61 zł w tym należność główna, odsetki i koszty. Ponadto oświadczył, że od pozostałej do spłaty należności głównej od dnia 20 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty naliczane są dalsze odsetki ustawowe, które obecnie wynoszą 13 % w stosunku rocznym. Oświadczenie z dnia 1 kwietnia 2010 r. było złożone w ramach prowadzonego w tej sprawie postępowania restrukturyzacyjnego.

W dniu 23 lipca 2013 r. strona pozwana złożyła wniosek o nadanie wyrokowi w sprawie I C 1233/99 klauzuli wykonalności, który został uwzględniony postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 lipca 2013 r. W dniu 9 kwietnia 2015 r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Zgierzu T. B. wszczął na podstawie wymienionego tytułu wykonawczego, na wniosek pozwanej, postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 406/15 między innymi przeciwko powodowi. Na dzień wszczęcia egzekucji wierzyciel wyliczył swoją należność na kwotę 2.861.514, 91 zł. Egzekucja pozostaje bezskuteczna. Powód nie wpłacił żadnej kwoty z tytułu zadłużenia, gdyż nie ma żadnego majątku poza zabezpieczoną hipotecznie nieruchomością. Pracuje jako kierowca z wynagrodzeniem w kwocie 1750

zł miesięcznie. Przez cały czas powód próbował porozumieć się z pozwaną Agencją w celu spłaty zadłużenia przez sprzedaż nieruchomości w D. W..

Dalej Sąd Okręgowy stwierdził, że stan faktyczny w rozpoznawanej sprawie jest niesporny. Strony różnią się jedynie w zakresie oceny prawnej skutków upływu czasu i złożonych przez powoda oświadczeń.

Poczyniwszy takie ustalenia faktyczne Sąd meriti uznał powództwo za zasadne jedynie częściowo. Wskazał, że jego podstawą jest przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zgodnie, z którym dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo żądać jego ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. W pozwie dłużnik powołał się na zarzut przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym. Sąd I instancji zauważył, że termin przedawnienia takich roszczeń reguluje przepis art. 125 k.c., zgodnie z którym roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem Sądu lub innego organu powołanego do rozpoznania spraw danego rodzaju przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Jednakże, jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości przedawnieniu trzyletniemu.

Wprawdzie w rozpoznawanej sprawie od wydania wyroku upłynęło 15 lat, jednak pozwany wykazał, że nastąpiła przerwa przedawnienia na skutek uznania długu przez powoda oraz na skutek podjęcia czynności zmierzających do wyegzekwowania roszczenia. Stosownie bowiem do treści artykułu 123 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność podjętą przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia i przez uznanie roszczenia przez osobę przeciwko której roszczenie przysługuje. Przerwa przedawnienia powoduje, że zaczyna ono biec na nowo. W świetle ugruntowanego poglądu orzecznictwa bieg przedawnienia przerywa również tzw. uznanie niewłaściwe, czyli oświadczenie wiedzy polegające na przyznaniu przez dłużnika faktu zadłużenia wobec wierzyciela w sposób wyraźny lub dorozumiany. Po przerwaniu przedawnienia, z mocy art. 124 k.c. biegnie ono na nowo. Przyjmuje się przy tym, że uznanie nie musi precyzować wysokości długu ani jego podstawy prawnej. Wystarczy, by dłużnik uznał dług co do zasady. Sens instytucji uznania roszczenia sprowadza się bowiem do tego, że dłużnik zapewnia wierzyciela o zamiarze wykonania zobowiązania w związku z czym wierzyciel nie musi już obawiać się upływu przedawnienia i może powstrzymać się z jego dochodzeniem czy egzekucją, pozostając w usprawiedliwionym przekonaniu, że dłużnik świadczenie spełni.

Następnie Sąd Okręgowy stwierdził, że zarówno oświadczenie powoda z dnia 1 lipca 2007 r. jak i z dnia 27 lipca 2009 r. są takimi uznaniem długu. Powód w ich treści jednoznacznie zapewnił wierzyciela, że wie o zobowiązaniu i zamierza je spłacić, podejmując kroki w celu sprzedaży nieruchomości. W oświadczeniu z 2009 r. dodatkowo dłużnicy wnieśli o umorzenie spłaty zadłużenia. Natomiast oświadczenie z 1 kwietnia 2010 r. zawiera wszystkie elementy uznania, zarówno precyzyjnie określając źródło zobowiązania, jak i jego wysokość i termin spłaty. Podkreślił, że powód nie kwestionuje, iż złożył wymienione oświadczenia. Bez znaczenia dla oceny jego treści pozostaje okoliczność, że zostało nakreślone na druku sporządzonym przez pozwanego. Jego treść jest bowiem jednoznaczna i nie wywołuje żadnych wątpliwości.

Następnie Sąd meriti zaznaczył, że uznanie przedawnionego roszczenia może zawierać także zrzeczenie się zarzutu przedawnienia, jeżeli z jego treści lub z okoliczności, w których zostało złożone wynika taka wola dłużnika. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest bowiem jednostronną, prawnokształtującą czynnością prawną. Na skutek zrzeczenia się zarzutu przedawnienia zobowiązanie naturalne staje się ponownie zobowiązaniem pełnym i wynikające z niego roszczenie odzyskuje przymiot zaskarżalności. Skoro zrzeczenie się zarzutu przedawnienia jest oświadczeniem woli, to należy je interpretować zgodnie z art. 60 k.c. Kierując się kryteriami określonymi w powyższym przepisie, Sąd I instancji uznał, że z okoliczności sprawy nie wynika, aby powód zrzekł się zarzutu przedawnienia. Zauważył przy tym, że ciężar dowodu w tym zakresie obciążał pozwanego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy przyjął, że uległy przedawnieniu roszczenia odsetkowe, a więc należności okresowe, za okres ponad trzech lat od daty uznania długu przez powoda (art. 125 k.c.). Przedawnienie dotyczy okresu ponad trzech lat wstecz od daty pierwszego uznania długu, które miało miejsce w dniu 11 listopada 2007 r. Uprawomocnienie się wyroku w rozpoznawanej sprawie miało miejsce w dniu 12 sierpnia 2000 r., a zatem przedawnione należności uboczne dotyczą okresu od 13 sierpnia 2000 r. do 11 lipca 2004 r. Pozwany wystąpił z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, co również powoduje przerwę biegu przedawnienia, dopiero w dniu 23 lipca 2013 r. Oznacza to, że od daty uznania długu z dnia 1 kwietnia 2010 r. do dnia złożenia tego wniosku upłynął ponad trzyletni okres, a zatem za okres przekroczenia roszczenie również podlegało przedawnieniu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy pozbawił przedmiotowy tytuł wykonawczy wykonalności w części określonej w sentencji zaskarżonego wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd I instancji uzasadnił treścią art. 100 zd. 2 k.c. i zniósł wzajemnie koszty między stronami, akcentując że obie strony częściowo wygrały proces. Zwrócił również uwagę, że pozwana Agencja posiadając tytuł wykonawczy przez prawie 15 lat nie zdecydowała się na skierowanie sprawy do egzekucji ani nie uwzględniła wniosków powoda o restrukturyzację. Taki brak aktywności po stronie wierzyciela spowodował znaczny wzrost odsetek.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, zaś od rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w pkt 3. wyroku strona pozwana wywiodła zażalenie.

Powód zaskarżył wyrok w części oddalającej powództwo, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 123 § 1 pkt 2 k.c. polegające na jego niewłaściwej wykładni i bezzasadne uznanie, że złożone przez powoda w pismach z dnia 11 lipca 2007 r., 18 lipca 2009 r. i 1 kwietnia 2010 r. oświadczenia wiedzy przerwały bieg przedawnienia, podczas gdy oświadczenia wiedzy takiego skutku nie wywołują. W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł również, że wspomniane oświadczenia nie mogą być kwalifikowane jako zrzeczenie się zarzutu przedawnienia roszczenia. Mając nadto na uwadze, że uznanie niewłaściwe nie jest czynnością prawną, w okolicznościach sprawy nie było podstaw do przyjęcia, że bieg przedawnienia należności objętych przedmiotowym tytułem wykonawczym został skutecznie przerwany.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana Agencja wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia przez zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego na swoją rzecz w kwocie 5846, 16 zł, a także kosztów postępowania zażaleniowego.

Skarżąca zarzuciła zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa procesowego, to jest:

- art. 98 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i w efekcie nieobciążenie powoda kosztami postępowania, mimo wygrania przez pozwaną procesu w przeważającej części,
- art. 100 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wskutek przyjęcia, że w sprawie wystąpiły przesłanki wzajemnego zniesienia kosztów procesu, mimo że pozwana wygrała proces w 82 %,
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i błędne przyjęcie, że tylko pozwana ponosi odpowiedzialność za późne wszczęcie egzekucji i pominięcie faktu wielokrotnego zapewniania (...) o zamiarze spłaty zobowiązania i nielojalnego zachowania powoda w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się częściowo zasadna, z uwagi na złożenie przez pozwaną oświadczenia o częściowym uznaniu powództwa.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 8 listopada 2016 r. pełnomocnik strony pozwanej złożył oświadczenie o częściowym uznaniu powództwa o pozbawienie przedmiotowego tytułu wykonawczego wykonalności do kwoty ponad 250000 zł z tytułu należności głównej oraz odsetek ustawowych liczonych za okres od dnia 9 czerwca 2016 r. (e - protokół rozprawy 00:04:40 – 00:07:55, k. 172), przedkładając pełnomocnictwo upoważniające do złożenia oświadczenia o uznaniu powództwa w powyższym zakresie (pełnomocnictwo k. 170).

Uznanie powództwa jest dyspozytywną czynnością procesową pozwanego, którą wyraża on zgodę na wydanie wyroku zgodnie z żądaniem pozwu, przy czym może ono dotyczyć także tylko części roszczenia. Może ono zostać skutecznie dokonane w toku całego postępowania, a więc także w postępowaniu apelacyjnym. Stosownie do art. 213 § 2 k.p.c. sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Zważyć należy, że pozwana podała istotne przyczyny uznania części zgłoszonego przez powoda żądania w treści pisma z dnia 26 października 2016 r. (w treści którego określony został mniejszy zakres uznania, aniżeli ostatecznie na rozprawie apelacyjnej). W szczególności wskazała, że zobowiązanie powoda i współdłużnika M. W. wynika z faktu zakupu przez nich nieruchomości obciążonej hipoteką na rzecz (...) od pierwotnego dłużnika W. S. i przejęcia zaciągniętego przez niego kredytu. Ponadto dłużnicy poszukiwali sposobu rozwiązania kwestii zadłużenia, nie unikali kontaktów z pozwaną i działali w zaufaniu do niej. Na skutek szeregu okoliczności przez wiele lat pozwana nie podjęła czynności mających na celu wyegzekwowanie przedmiotowej należności, co miało wpływ na znaczny wzrost zadłużenia. Mając na względzie powyższe oraz okoliczność, że wierzyciel ma uprawnienie do rezygnacji z części przysługujących mu wierzytelności, w tym do zwolnienia dłużnika z długu, brak jest podstaw do uznania powództwa dokonanego w rozpoznawanej sprawie za bezskuteczne w rozumieniu art. 213 § 2 k.p.c.

W tych warunkach, Sąd Apelacyjny, będąc związany uznaniem powództwa, wydał orzeczenie reformatoryjne, orzekając jak w pkt I sentencji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Przy uwzględnieniu zakresu uznania powództwa, ostatecznie uznać należało, że przedmiotowy tytuł wykonawczy pozostaje wykonalny w zakresie kwoty 250000 zł z tytułu należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2016 r.

W pozostałym zakresie apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna, na mocy art. 385 k.p.c. (pkt II sentencji). W pierwszej kolejności zważyć należy, że niezrozumiałe są zarzuty i wywody apelacji odnośnie do braku zrzeczenia się przez powoda zarzutu przedawnienia roszczenia, skoro Sąd I instancji ustalił, zgodnie z twierdzeniem skarżącego, że kierowane przez niego do pozwanej pisma o uznaniu długu nie były połączone ze zrzeczeniem się zarzutu przedawnienia.

Przechodząc do oceny zarzutów związanych z zagadnieniem uznania niewłaściwego jako przyczyny przerwania biegu terminu przedawnienia, nie ma podstaw do uznania ich za zasadne. Jak stanowi art. 123 § 1 pkt 2 k.c. bieg przedawnienia przerywa także uznanie roszczenia przez zobowiązanego. Podział zdarzeń kwalifikowanych jako uznanie roszczenia na przypadki tzw. uznania właściwego i niewłaściwego nie ma podstawy normatywnej, jednak jest powszechnie aprobowany w orzecznictwie i doktrynie (zob. M. Pyziak-Szafnicka, w: Pyziak-Szafnicka, Książak, Komentarz KC, 2014, s. 1225). Podstawową różnicą między uznaniem właściwym a niewłaściwym jest to, że uznanie właściwe kwalifikowane jest jako czynność prawna (umowa, której stronami są uprawniony i zobowiązany), uznanie niewłaściwe jest zaś jedynie oświadczeniem wiedzy zobowiązanego. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 marca 2003 r., I CKN 11/01 uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której ono przysługuje nie wymaga złożenia oświadczenia woli, a wystarczające jest zewnętrzne wyrażenie przeświadczenia o istnieniu roszczenia, a więc oświadczenie wiedzy. Uznanie musi jednak mieć miejsce przed upływem okresu przedawnienia. Samo uznanie roszczenia po upływie przedawnienia nie może bowiem przekształcić osłabionego zobowiązania naturalnego w zobowiązanie pełne. Uznanie niewłaściwe nie musi precyzować wysokości ani podstawy prawnej roszczenia. Mając powyższe na uwadze podzielić należy dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę pism powoda skierowanych do wierzyciela w dniach 11 lipca 2007 r., 27 lipca 2009 r. oraz 1 kwietnia 2010 r. jako oświadczeń wiedzy stanowiących uznanie

niewłaściwe długu. W ich treści w sposób jednoznaczny dłużnik potwierdzał istnienie długu wobec pozwanej Agencji, co z przyczyn wyżej wskazanych jest wystarczające do wywołania skutku przerwania biegu przedawnienia analizowanej wierzytelności.

Biorąc pod uwagę ostateczny wynik postępowania brak było podstaw do uwzględnienia zażalenia pozwanej. W istocie rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nastąpiło wskutek uzgodnień między stronami, pozew został uwzględniony częściowo i w części oddalony, co uzasadniało wzajemne zniesienie kosztów procesu. W tych warunkach oraz na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie podlegało oddaleniu (pkt III wyroku).

Z tych samych względów Sąd Apelacyjny orzekł o zniesieniu kosztów postępowania odwoławczego między stronami, na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.